

עניני קבוע

סוגיא דקבוע זבחים דף צה, א

שמעתא דמקולין

דף כ"ג ע"ב

מסכת חכמים

ב' לשונות דרבי

אמר רבי בשביל שוטה זה שעשה שלא כהוגן ^{הוא}אנו נאסור כל המקולין כו'. ועיין רש"י וד"ה "אנו נאסור" [אנו נאסור היום את המקולין שבעיר וליקח בשר מן העובד כוכבים אף היום מותרים הואיל ולא הכריזו]. וביאור הדברים כפי המבואר בגמרא לעיל דף צ"ד שהיו מקומות שהיו נוהגים בהם שאם מוצאים טריפה שעשוי לכך שימכרו אותו לעכו"ם היו מכריזים באותו היום שמכרו טריפה לעכו"ם ואין לקנות באותו היום מהעכו"ם, ובמקומות שאין מכריזין לעולם אין קונים מהעכו"ם, ובוזה הוא ששקלו וטרו בגמרא במקום שהיו מכריזים אם היו מוצאים טריפה, ונודע לנו שאדם זה מכר לעכו"ם אחד בלי להכריז אם יש לנו לחוש שכשם ששוטה זה מכר לעובד כוכבים אחד בשר טריפה, כך נמכר לשאר עובדי כוכבים בשר טריפה, והוא אשר אמר רבי ש"בשביל שוטה זה שעשה שלא כהוגן" ומכר לעכו"ם זה בשר טריפה אין לנו לחוש על שאר עכו"ם שנמכר להם בשר טריפה.

ועיין עוד בחידושי הרשב"א [דף כ"ג, ב] "מעשה דההוא טבחא דאמר ליה לחבריה אי מפייסת ליה וכו', איכא לאוקומי בסתם מקומות שלא נהגו להכריז ושלא להכריז, אלא שנשאר הענין אדיניה דכל מקום שרוב טבחין שבו ישראלין ומקולי ישראל לוקחין בשר מנכרי, ואין מוכרין לו נבלות וטריפות כמ"ש למעלה, וזה עשה שלא

כהוגן כשמכר טריפה לנכרי כלל כו'". ודברי הרשב"א אזלן לטעמיה לעיל דף צג, ב שהלכה זו של מקום שמכריזין ומקום שאין מכריזין הריהו תקנה שתקנו לטובת הטבחים שיוכלו למכור טריפות למקולין עכו"ם, והוא אשר כתב הרשב"א שיש לפרש בסוגיין בסתם מקומות שאין בהם מנהג כלל, שבסתם מקומות אדם רשאי ליקח בשר ממקולין עכו"ם, ומאידך הטבח ישראל אסור לו למכור טריפות למקולין עכו"ם.

מחלוקת הרש"י והתוספות בטעם

לישנא קמא דרבי

ועיין ברש"י וד"ה "ומקשינן טעמא דלעעוריה" [והתניא כו' וכיון דבחזקת היתר הן משום חד עובד כוכבים מי מתסרי כולהו]. ואשר מבואר ^{הוא}בלשון הרש"י שיסוד הדין שאנחנו מתירים שאר המקולין הוא משום שעומדים בחזקת היתר ואין לנו לחוש בהם לאיסור.

איכא דאמרי אמר רבי מפני שוטה זה דאיכוון לצעוריה לחבריה אנו נאסור כל המקולין כו'. ועיין רש"י וד"ה "דאיכוון לצעוריה" [ושקר דבר]. ואשר יש לומר שהטעם דלא חיישינן שמא דבריו נאמרו על צד אמת כפי שכתב הרש"י [ד"ה "ומקשינן"] ש"כיון דבחזקת היתר הן כו'", אין לנו לחוש לאסור.

אמנם יעויין בתוספות וד"ה "אנו נאסור את כל המקולין" וקאמר דאין לנו לאסור מליקח בשר היום משאר מקולין

כו' ושרו שאר מקולין הואיל ורוב
טבחי ישראל לבד מההוא עובד כוכבים
דזבנה מיניה". ועיין מה שהבאנו בסמוך
מהרשב"א.

יסוד הרשב"א בדין ספק בדיו שנולד אחרי הפרישה

ועיין ברשב"א בתורת הבית ובית 7 שער
ז' דף ל' ב' "וכתבו בתוספות
רבותינו הצרפתים ז"ל דלא התיר רבי
אלא מה שלקחו כבר מן המקולין
קודם שנולד ספק זה, אבל ליקח מכאן
ולהלן אסור, לפי שכל מה שנקח כבר
לא נולד לו ספק אלא בפורש ובנמצא
הלך אחר הרוב". וביאר בזה הרשב"א
בדעת התוספות שיסוד הדין שאנחנו מתירים
שאר המקולין על אף שיש לחוש שמכר מן
הטריפה גם כן לשאר המקולין, משום
שעכ"פ יש כאן רוב של היתר, וכל שלקח
לפני שנולד הספק איננו נדון כמי שנולד
הספק במקום הקביעות. וביאר הדברים
בעזה"ת שכמו שאם פירש ממקום הקביעות
על ידי עכו"ם איננו נדון כמי שנולד הספק
במקום הקביעות, ומשום שהעכו"ם אין לו
צד של ספק בזה, כך אם פירש על ידי ישראל
לפני שנודע שיש כאן צד של ספק, איננו נדון
כמי שנולד הספק במקום הקביעות. ולפי
דברי הרשב"א פשוט וברור שאם העכו"ם
יתגייר אחרי שלקח מהקבוע, שלא שייך בזה
דין קבוע, שכיון שבזמן שלקח מהקבוע לא
היה נוגע לו הדין, בודאי לא שייך לדון בזה
דין קבוע.

ועיין ברשב"א [סס] "וקשיא להו ז"ל
לישנא אחרינא דאיתמר התם
דאמרינן התם איכא דאמרי א"ר וכי
בשביל שוטה זה דאיכון לצעוריה

לחבריה אנו נאסור כל המקולין.
ואקשינן כו' ופרקי שאני התם דאיתחזק
איסורא. ובודאי איכא למידק וכי
איתחזק מאי הוי ואמאי אסור מה
שלקח כבר קודם שנתגלה הספק ומאי
שנא מתשע חנויות דאמרינן בנמצא הלך
אחר הרוב. ולי נראה דהא לא קשיא,
דלישנא בתרא מפרשינן לה ליקח מכאן
ולהבא מן המקולין מן הנכרים המוכרין
שם, ומשום דאיתחזק איסורא, והוה ליה
מכאן ולהבא איסור קבוע". הנה נוקט
הרשב"א בכל דבריו שיש לדון דין קבוע
בההיא דמקולין. ולכאור' ייפלא שהרי מבואר
בדברי הרשב"א כאן דף צה, א שבדבר שאינו
חשוב שאיסורו אינו ידוע לא שייך לדון דין
קבוע, וא"כ מה שייך לדון במקולין דאיירי
אף בחתיכות שאינם ראויים להתכבד
שאינם חשובים דין קבוע. אמנם לפי
המבואר בב"ח [סימן ק"י אות ו'] שאם יש
חנות שמוכרת רק בשר טריפה הריהו מוגדר
כקבוע דאורייתא אף שאיננו ידוע, וכן כתב
הפרישה [סימן ק"י סקט"ו] בדעת הטור
שהריהו נדון עכ"פ כקבוע דרבנן, אתי שפיר
שיש לנו לומר שאנו חוששים שיש חנות
שלימה שמוכרת רק מבשר של טריפה,
ויחשב כקבוע אף שאיננו ניכר. אולם הרבה
אחרונים חלקו על הב"ח, עיין בפרי חדש
[סימן ק"י סקי"ג] וכן בבית מאיר [סימן ק"י
תחילת דיני קבוע], וכן הפרישה לא כתב כן
אלא בדעת הטור, אך לדעת הרשב"א מודה
דלא חשיב כה"ג קבוע אפילו מדרבנן, וא"כ
ייפלא מאוד מאי שנא שהריהו נדון כקבוע
אף שאיננו ידוע. וצריך לומר בעזה"ת כפי
המבואר בבית מאיר בסימן ק"י ריש קונטרס
קבוע שכיון שהטבח שמכר לעכו"ם את
הטריפה הריהו ידוע לאיזה מקולין מכר, הרי

שהוא נדון כקבוע ידוע, ושייך בו דין קבוע דאורייתא. ובדרך זה יתפרש שחילוק הרשב"א אם פירש עד שלא נולד הספק הוא חילוק אף בקבוע דאורייתא, וכגון ההיא דמקולין שהריהו נדון כקבוע דאורייתא, וכפי שכתב הבית מאיר שכיון שהטבח יודע לאיזה מקולין מכר ראוי לדונו כקבוע דאורייתא.

דברי הרא"ה בבדק הבית

ועיין ברא"ה בבדק הבית [דף קט, ב] "עוד נראה מדברי החכם בענין תשע חנויות כלן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, דקיימא לן דאם לקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח אסור דהוה ליה קבוע דחשבינן מחצה על מחצה ובנמצא הלך אחר הרוב דהולכין על שעה זו שנולד הספק והו"ל פירש ואזלינן בתר רובא. ולפי מה שכתב בענינים אלו הוא הדין אם היו בעיר זה עשר חנויות מוחזקות לנו כלן בבשר שחוטה ולקח מאחת מהן ואינו יודע איזו היא ואחר כן נתברר לנו שאחד מהחנויות אלו בשר נבלה הרי מה שלקח מותר שבשעה שנולד הספק כבר פירשה זו ואזלינן בתר רובא ע"כ. ואגב חורפא אמרה וליתה, וכדמעיינת בה שפיר משגחת להו דלא דמיין כלל דאלו בנמצא דאזלינן בתר רובא הספק שנולד לנו על שעה זו על חתיכה זו עם היות החנויות ברורים שאין בהם ספק והספק שעליה היא על שעה זו ולא על שעת פרישתה מן החנויות אבל בשר שניקח מן החנויות בעודן כלן בחזקת היתר כשנתברר שאחת מן החנויות אסורה אין תורת הספק הזה על שעה זו שאין תולדת הספק מצד עצמה

אלא מצד ברירת החנויות שנתברר עכשיו שאחד מהן אסורה ומתוך כך נולד בה ספק על אותה שעה שהוא פירשה בידי הלוקח מהן אם כן ספק זה אינו מיוחדש אלא גלויי מילתא בעלמא הוא שתחילה היה נעלם ממני שהייתי סבור שכולן מותרות וכשנתברר שאחד אסור איגלי מילתא למפרע שבשעת מקח חתיכה זו כשפירשה מהן באותה שעה היה ספק שלה וזה ברור". וסברת הרא"ה ברורה מאוד, שהרי אף הרשב"א מודה שדין קבוע אינו תלוי במה שהאדם שלקח מהחנויות ידע שיש בזה מקום ספק, אלא כל שהיה ידוע בשעה שלקח מהחנויות שאחד מהחנויות היה של טריפה נדון הוא כלוקח מן הקבוע, א"כ הוא הדין והוא הטעם שיש לנו לומר שאם נתגלה למפרע שאחד מהחנויות היה טריפה יש לו להיות נדון כקבוע.

דברי הרשב"א במשמרת הבית

ועיין ברשב"א [סס] "אמר הכותב הוא חלום והוא מפשר שהמחבר לא על חנות אחד מוכרת בשר נבלה בידוע אמרה דאעפ"י שזה לא ידע שיש כאן חנות מוכרת בשר נבלה כיון שלקח משם מן הקבוע לקח, והמחבר לא כתב כן אלא בשנמצא שם ספק טרפה או אפילו וודאי טרפה לאחר שלקח שזה לא נולד לנו במקולין עד לאחר שקנה זה וכל מה שלקח מתחלה ולאחר שפירש נולד לנו הספק הזה אם לקח מן הטרפה או מן הכשרה מותר דזה כנמצא הוא דמאי שנא מתשע חנויות דודאי מי שלקח מן הקבוע לקח אלא שלא נולד לנו הספק בעודו בקבוע אלא בפירש

ומשום כך מותר ואעפ"י שידענו בבירור שלקחו מי שלקחו מן הקבוע שאין בשר נמכר בעיר אלא במקולין. וכן פירשו רבותינו הצרפתים בתוספותיהם גבי ההיא דאמר וכי בשביל שוטה שעשה שלא כהוגן נאבד את המקולין. ואשר יש לומר שהרא"ה יפרש כפירוש הרש"י שיסוד ההיתר שהתירו לפי לישנא קמא הוא משום דסמכין על החזקת היתר שלא לחוש שמכר מן הטריפה לשאר מקולין.

דברי הש"ך בדעת הרשב"א

ועיין בש"ך וסימן קי ס"ק יד] "כתב הרא"ה בס' בדק הבית כו' ואף הרשב"א במשמרת הבית שם מודה לו בזה אלא שמחלק שם וביאר דבריו שבתורת הבית שהעתיקם המחבר בס"ה דדוקא כשנולד ספק טרפה במקולין כגון שנתערב טרפה בין הכשרות בזה"ל או אפילו ודאי טרפה ולא נודע אלא עד אחר שלקח ויש ספק אם היתה הודאי טרפה במקולין זו שלקח אבל מ"מ יודע הוא מאיזה מקולין לקח נמצא אין הספק מצד ברירת החנויות אלא שאינו יודע אם לקח מן הכשרה או מן הטריפה וא"כ כיון שלקח קודם שנמצאת הטריפה לא אזלינן בתר האי שעתא אלא בתר השתא דהוי פירש ממילא ושרי כן הוא דעת הרשב"א במשמרת הבית שם ע"ש ודוק".

וכתה הש"ך [סס] "אבל הר"ן כתב בפג"ה אקבוע דט' חנויות וז"ל וכתבו התוס' דלא מקרי קבוע אלא כשהיה האיסור נודע קודם שלקח אבל אם לא נודע האיסור בשעה שלקח אע"פ שלאחר שלקח נתגלה האיסור ונעשה

קבוע לא אמרינן דלהוי קבוע למפרע ונ"מ למי שלקח בשר מן המקולין ואח"כ נודע שהיתה טרפה ביניהם דשרי דכיון דבשעה שלקח לא היה קבוע דדין קבוע שיהא כמחצה על מחצה חידוש הוא ואין לך בו אלא משעת חידושו ואילך כלומר משנעשה קבוע אבל למפרע לא עכ"ל כו'".

ועיין בפרי מגדים [משכנות זהב סס] "ומש"כ הש"ך ויש ספק אם היתה הודאי טריפה במקולין שלקח אין מדוקדק כ"כ וכוונתו דוודאי היתה שם אלא שאין ידוע אי מכשירה או מטריפה". וכתב הפרי מגדים [סס] "ותוכן כוונתו שהרא"ה ז"ל בב"ה הבין מ"ש הרשב"א בארוך ק"כ ב' וכן בקצר דפוס קרימונה מ"ג ב' (קצת בע"א) והעתיקם המחבר ס"ה דמיירי בקבוע דחנויות היינו שנתערבה חנויות וכפי מה שהבין הטור בדבריו ומש"ה כתב הטור שאין מבין דברי הרשב"א מה שהתיר חשאר"ל יע"ש. ולזה השיגו הרא"ה ג"כ דדוקא קבוע דרבנן דהיינו חהר"ל הוא דשרינן בלקח קודם שנודע דליכא למיגזר משא"כ בקבוע דאורייתא כי סובר תערובת חנויות הוא קבוע דאורייתא והרשב"א במ"ה יודה לו בזה ופי' דבריו שבת"ה בתערובת החתיכות ומש"ה התיר באינו ראוי להתכבד וכפי מה שהבינם ג"כ הב"י יע"ש (והרא"ה ה"ה דהוה מצי להשיג עליו דחשאר"ל נמי אסור כפי הבנתו) וע"ז כתב הש"ך דמרא"ש בתשוב' לא משמע מתערובת חנויות אלא חתיכות והעולה מדברי הש"ך דתערובת חנויות הוה קבוע דאורייתא וכ"מ באות י"ז (ומאות כ"ט

לא משמע דהוה ד"ת) ולפי דבריו יש להחמיר".

ועיין בפרי מגדים [סס] "אמנם הפר"ח אות י"ד השיג להש"ך וכוונתו דהרשב"א כהר"ן דאפילו קבוע הניכר כל מה שלקח קודם שרי ובמשמרת הבית ה"פ דרשב"א הבין שהרא"ה הבין ברשב"א דמיירי שכל העולם ידעו איזו חנות והאיש הזה לא היה יודע והשיגו ועל זה כתב הרשב"א שאינו כן. ובאמת המעיין במ"ה במ"ש דהיינו סיפא דברייתא נמצא דמ"ש משמע דרשב"א אף אקבוע הניכר סובר כהר"ן דמה שלקח קודם שרי כו'".

יסוד הרשב"א שקבוע שאיננו ודאי לא חשיב קבוע

והתניא רבי אומר מקולין וטבחי ישראל בשר הנמצא ביד עובד כוכבים מותר שאני הכא דאיתחזק איסורא כו'. יעויין ברשב"א בתורת הבית וזית ד שער ז דף ל, ב דהאי מקשה סבר דלא אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה אלא בשיש שם ודאי טרפה דומיא דאחת מוכרת בשר נבלה דהוה ליה השתא איסור קבוע, אבל כשאין שם איסור ברור כי הא דאיכא למימר דלא מכר לנכרי אחר אלא לזה שמכר לו חתיכה זו בכל כי הא לא אמרינן קבוע דכל שאין שם איסור ברור היאך נאמר לו קבוע. ואהדר ליה שאני הכא דאיתחזק איסורא במקולין דלנכרי זה מיהא מכר וכבר איתחזק איסור זה בקבוע. אי נמי הכי קאמר שאני התם דאיתחזק איסורא ביד הנכרים המוכרים במקולין דכיון שפשע ומכר יש לחוש

שכמו שמכר לזה מכר לכל שאר הנכרים המוכרים בשר במקולין וכן פרש"י ז"ל ואע"ג דחדא טריפה הוא כיון דברוב החניות שבמקולין מוכרין ממנה הויה לה כרוב וא"נ כמחצה על מחצה דמי". ויש לעמוד על דברי הרשב"א שהתנה החשיבות של האיסור כקבוע משום ש"ברוב החניות שבמקולין מוכרין ממנה", ולכאורה כל שמוכרין ממנה אפילו בחנות אחת ויש להסתפק שקנה בחנות זו יש לדונו כקבוע.

ועיין עוד בר"ן [קף לג, א מדפי הרי"ף] "דכי שרי בשר הנמצא ביד עובד כוכבים ה"מ היכא דלא ידיע דאיכא נבלה וטרפה אבל כשהוחזקה טרפה אסור לפי שרובן של עובדי כוכבים מן הטרפה לוקחין דמוזלי גבייהו. א"נ י"ל דבמקום שמכריזין ולא אכריזו עסקינן ואפ"ה אמרינן בלישנא קמא שאע"פ שנודעת טרפה במקולין כל שלא הכריזו בשר הנמצא ביד עובד כוכבים מותר שלא התנו עליהם במקום שמכריזין לאסור ליקח מן העובד כוכבים אלא לאחר הכרזה שהרי לא כווננו אלא כדי שיהא מותר למכור מן ההכרזה ואילך אבל קודם הכרזה אע"פ ששוטה זה עשה שלא כהוגן שלא נזהר מלמכור ליקח מהם מותר שהדבר נשאר בדינו. ובלישנא בתרא מפרשינן דדוקא משום דאיכוין לצעורי לחבריה הא לאו הכי בשר אסור כיון דאיתחזק איסורא שבמקום שמכריזין כך התנו שכל שהוחזקה שם טרפה יהא אסור ליקח".

רש"י ד"ה "בשר הנמצא". דהוא ודאי

לא שחטה. ויש לדקדק בלשון הרש"י שאם יש לתלות שהוא בעצמו שחטה לא נתיר משום כך שרוב טבחים ישראל.

בשר שנתעלם מן העין

תוד"ה "אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור". וחומרא בעלמא הוא משום עובדא דהוה כדלקמן. ובפשוטו כוונת התוספות שהיהו חומרא בעלמא גם בעיר שרוב הטבחים שלה עכו"ם, שמעיקר

הדין אין לנו לחוש משום שנתעלם מן העין שנתחלף.

באו"ד. משום עובדא דהוה כדלקמן. והעירו טובא בדברי התוספות שעד כמה שכל דין בשר שנתעלם מן העין הוא חומרא בעלמא שהחמיר רב משום עובדא דהוה, א"כ מהו שפרכו על רב ממשניות וברייתות.

דין קבוע שאינו ניכר

— ר' כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ונפקא לן מוארב לו וקם עליו דהיכא דאיכא תשעה ישראל ואחד כותי ע"ז דמיפטר בזרק אבן לגו, וכי האי גוונא מיקרי קבוע שנודע מקום הכותי ע"ז ומקום הישראל והוא זורק שם ואינו יודע היכן נפל האבן אע"ג דרובא ישראל נינהו מיפטר מטעם כל קבוע וכו', וכן תשע חנויות, וכן אמרינן גבי אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, ומסיק אי איכא תשעה כותים וישראל

תוד"ה "ספקו אסור". דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והא דקיי"ל מדאורייתא חד בתרי בטיל היינו היכא שמעורב ואינו ניכר האיסור אבל הכא ידוע האיסור בדוכתיה וחנוות המוכרת בשר נבלה ובדבר חשוב אפי' מעורב לא בטיל ואמר כל קבוע כו' כדאמר בפ' התערובת (זבחים עג.) גבי תערובת בעלי חיים דחשיבי ולא בטלי דפריך ונמשוך ונקריב חד מיניהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני נמשוך בתמיה הוה ליה קבוע וכל קבוע כו' ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות.

דברי ספר הכריתות

ועיין בספר הכריתות לר"ש מקינון⁴ [לשון לימודים שער ג סימן קצט

מרוטענבורג, ובצמח דוד כתב שנפטר בשנת ע"ב לאלף השישי. אך בספר קורא הדורות דף כ"ד הוכיח מתשובת הריב"ש סי' קנ"ז שהיה בזמן הר"ן ורבינו פרץ. ובספר כריתות כתב (לשון לימודים שע"ג סימן קמ"ח ע"י מגיה שם) דתרי זימני חיבר תוס' על התלמוד. ע"ש בשם הגדולים שהארץ. ועי' סדר הדורות שכתב שרבינו היה רבו של ר' אליעזר מטוך וכתב תוספות טוך ע"י ר"א ונקרא על שמו תוספות טוך וזה היה ה' אלפים ע"ב ליצירה, יע"ש.

⁴ בספר שם הגדולים מערכת ש' אות ט"ו רבינו שמשון מקינון חיבר ספר הכריתות והוזכר ביוחסין שהיה בזמן תלמידי מהר"ם

אחד הכא נמי פשיטא דהוה ליה קבוע כו' דהיה ידוע האיסור וההיתר וכשעשה הדבר לא ידע אם האיסור אם המותר כמו הכא גבי פיקוח נפש כשהוא מציל אולי מציל ישראל ואע"ג דרובא כותים ע"ז הוה ליה כמחצה על מחצה דכל קבוע וכו'. וכן הדרך האחר שכתבתי דלא אמרינן קבוע אלא היכא שנתברר מקום איסור דומיא דזורק אבן לגו שנתברר מקום ששם הישראל וכן מקום הכותי ע"ז ואינו יודע היכן נפל האבן, וכן תשע חנויות שנתברר לנו חנות שמוכרת בשר שחוטה ומקום שמוכר בשר נבילה אבל אינו יודע מאיזה מהם לקח, אבל היכא דמקום האיסור לא נתברר לא אמרינן כל קבוע וכו', ובזה ניחא מה שמקשים העולם יאסר כל העולם בחרישה וזריעה מטעם נחל איתן שהוא קבוע ולמאי דפרישית ניחא כיון דלא ידעינן היכן נחל איתן לא שייך למימר כל קבוע אבל אי ידעינן מקומו אמינא כי הנזרע בתוכו אסור ואי נסבינן זרע ולא ידעינן אי מיניה אי משאר עלמא אסור אע"ג דעלמא רובא ורובא דרובא כמה פעמים". ועיין בסמוך שהבאנו מהבית מאיר [סימן ק"י תחילת הקונטרס בדיני קבוע] וכן הפלתי [סימן ק"י סק"ב] וכן היד יהודה [סימן ע סק"א] שכתבו לפרש שעיקר הלכה זו שקבוע שאינו ניכר אינו קבוע הוא משום שקבוע שאינו ניכר הריהו בטל ברוב. ויש לעמוד על אריכות דברי הספר הכריתות שהאריך בזה, ושקיל וטרי בזה לגבי נחל איתן, ולכאורה פשוט הוא ואין צריך לפנינו שדבר שאינו ניכר הריהו בטל ברוב. וצריך לומר שזה גופא הוצרך ספר הכריתות להוכיח

דלא אמרינן שכיון שהריהו דבר קבוע יועיל לו קביעותו גם כן שלא יהיה בטל ברוב אף שאיננו ידוע וניכר. ותא חזי דעת הב"ח סימן ק"י סק"ו שהריהו נוקט שחנות של ימיה של טריפה יש לו חשיבות של קבוע אף שהאיסור אינו ניכר וידוע, ומשום שהחנות הריהי קבועה וניכרת במקומה ואינה בטילה ברוב, והוא אשר האריך הספר הכריתות שקבוע שאינו ניכר לא חשיב קבוע והריהו בטל ברוב.

שאלת האחרונים בדין עיירות המסופקות אם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון

יעויין בספר שער המלך פ"א מגילה הלכה י"א [כתב הר"ן בפ"ק דמגילה דף ב' ע"א] וז"ל, ולענין עיירות המסופקות אם הם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון או לא, הורו הגאונים שהולכים בהם אחר רוב עיירות, שרובן אינן מוקפות חומה וכו', ועיין במרן הב"י סימן תרפ"ח [ד"ה כרך] מ"ש משם מוהר"י אביו בתוך דבריו וז"ל, ומינה נשמע לענין קריאת המגילה, דסתם עיר וכו' דלא באה לכלל ספק כלל, ואין קורין בה אלא בי"ד בלבד, שהוא זמן קריאה לרוב העולם וכו'. ומורינו הרב בספר מקראי קודש [מגילה פ"א דף פ"ב ע"ב] תמה עליו דהא קי"ל [כתובות ט"ו ע"א] דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, יע"ש, ומו"ה ז"ל בספר לשון למודים חלק או"ח סוף סימן רמ"ג תירץ לזה וז"ל, ול"נ דלק"מ, דלא אמרינן קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא היכא דשקיל או שפירש בפנינו מהקבוע, אבל היכא דלא יצא מתוך

הקבוע, כגון עיירות דבאפי נפשייהו קיימי, אזלינן בתר רובא ודאי, ודמי לבשר הנמצא, דאמרינן [כתובות שם] כל דפריש מרובא פריש, אלו דבריו, יע"ש". ודברי הלשון למודים צריכים תלמוד טובא מסברא, שאדרכה במקום שלא לקח או פרש מהקבוע אלא הריהו עומד במקום קביעותו יותר פשוט שהריהו נדון כקבוע, ומהו המקום לומר שכל הדין קבוע הוא במקום שפירש מן הקביעות. עוד יש להעיר שהרי מפורש בגמרא במקום שנסתפק אם נגע בשרץ או בצפרדע שהריהו נדון כקבוע, ואף שאין כאן פרישה או לקיחה כלל ממקום הקביעות.

ובן יש להעיר מעיקר הדין של זורק אבן לגו, שזרק על אנשים שקבועים במקומם ולא פירשו ממקום הקביעות. אמנם יעויין בספר בינת אדם [שער הקבוע כלל י] שכתב "הא דאמרינן פריש מרובא פריש לאו דוקא פריש אלא כשנשתנה הדבר מכמות שהיה מתחלה כו' ואמנם דוקא בשנוי גמור שאינו חוזר כו' וזה לשון רש"ל על שערי דורא דפוס ויניציא דף מ"ב פירוש מאחר שנעשה בו שינוי הוי כאילו פירש דאמרינן מרובא פריש עד כאן לשונו כו' ונראה לי ראייה לדברי שהרי גם בזורק אבן לעכו"ם אי לאו דגלי קרא הוה אמינא שנאמר מרובא הוי זה שנהרג והרי זה הנהרג לא פירש משום מקום רק שנעשה בו שינוי ממה שהיה קודם לזה חי ועכשיו מת וצריך קרא לגלות שלא ניזל בתר רובא כו'".

ועיין בשער המלך [סס] "וק"ל עליו ממ"ש הר"ש ז"ל בסוף ספר כריתות, והביאו הרב פר"ח חלק יו"ד

סימן ק"י ס"ק י"ד וז"ל, ובהכי ניחא מה שמקשין העולם יאסר כל העולם בחרישה וזריעה מטעם נחל איתן שהוא קבוע, ולמה דפירשתי ניחא, כיון דלא ידעינן היכן נחל איתן לא שייך לומר וכו', יע"ש, הרי דאע"ג דהתם נמי כל שדה ושדה באפי נפשיה קאי ולא יצא מתוך הקבוע, אפ"ה ס"ל להר"ש דמקרי קבוע".

הערות השער המלך מדברי הר"ן בריש פרק כל הצלמים

ובתב השער המלך [סס] "האמנם מההיא דגרסינן בע"ז ריש פרק כל הצלמים [דף מ' ע"ב] אהא דתנן כל הצלמים אסורים מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה דברי ר"מ, אי דנעבדין פעם אחת בשנה מ"ט דרבנן, אמר ר' יצחק במקומו של ר"מ היו עובדין אותה פעם אחת בשנה, ור"מ דחייש למיעוט גזר שאר מקומות אטו אותו מקום, ורבנן וכו', וכתב הר"ן שם [דף י"ז ע"ב] וז"ל, ופירש הרמב"ן ז"ל דה"ק, דלר"מ דחייש למיעוטא כל המקומות שאין מנהג שלהם ידוע אסורין מן הדין, דכיון דר"מ חייש למיעוטא אית לן למיחש שמא נוהגין הם כמנהג מקומו, ואע"פ שאותו מקום מיעוט הוא לגבי כל המקומות הנודעין לנו שאין נעבדין וכו' אסורים מדינא מהאי טעמא וכו', יע"ש, והר"ן ז"ל דחה דבריו, דבהא אפילו ר"מ מודה, משום דהוי רובא דאיתיה קמן, יע"ש, והשתא קשה, דכיון דמקומו של ר"מ ידוע וניכר, אם כן כל המקומות שאין מנהג שלהם ידוע יהיו אסורים מדינא מטעם קבוע, ומאי איריא לר"מ,

אפילו לרבנן דלא חיישי למיעוטא, הא קי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי. והר"ן ז"ל אמאי לא דחי לה מהאי טעמא, משמע דס"ל דלא אמרינן קבוע אלא היכא דשקל או שפירש בפנינו, אבל היכא דלא יצא מתוך הקבוע, כגון עיירות דבאפי נפשיהו קיימי, הו"ל כנמצא, ולדעת הר"ש צ"ע, וליכא למימר דהר"ש מפרש הסוגיא כפירוש הר"ן, שכתב, ולפיכך נ"ל דה"פ, דודאי לר"מ כל המקומות שבעולם מותרים מן הדין ואפילו סתמן, אלא דכיון דאיהו בעלמא חייש למיעוטא, אלמא לא ס"ל דמיעוטא כמאן דליתיה, ומשו"ה גזר שאר מקומות וכו', אבל רבנן דלא חיישי למיעוטא, ס"ל דמיעוטא כמאן דליתיה וכו', יע"ש, שהרי לדעת הר"ש ז"ל כיון דכל המקומות שאין מנהג שלהם ידוע אסורים מן הדין מטעם קבוע, הו"ל מקום שידוע לנו שאין עובדין מיעוטא, ואפילו לרבנן ניגזור מיעוטא משום רובא, וצ"ע כעת. ומה שיש לדקדק עוד בדברי הר"ן הללו, עיין להרב מל"מ [כאן], ועיין במה שכתבתי באורך בפ"י מהלכות מקואות בכללי ספיקא דרבנן [כלל ד'], ע"ש, ודוק. ודברי השער המלך אינם נהירים בזה, שפשוט וברור שאף שהר"ן הגדיר הרוב בספק זה שנסתפקנו אם עיר זו עובדת צלם שאין בידו מקל או צפור או כדור כמו שעובדים במקומו של רבי מאיר, או שאינה עובדת וכמו שרואים בשאר מקומות שאינם עובדים, כרובא דאיתיה קמן שרבי מאיר לא יחשוש בו למיעוט, מכל מקום בודאי שאיננו רוב של כל דפריש מרובא פריש, שאין בזה גדר של ריבוי צדדים לומר שהריהו כמו הרוב, אלא הריהו צד

יותר גדול לומר שהריהו כמו הרוב, ודומיא דרובא דליתיה קמן, וא"כ פשוט וברור שלא שייך בזה דין קבוע, שדין קבוע לא נאמר אלא ברובא דאיתיה קמן דעלמא שהריהו ספק אם לתלות הדבר ברוב או לתלות במיעוט, וכל שהמיעוט קבוע אנו תולים בו, ועד כאן לא דנו הפוסקים שיהיה דין קבוע אלא בכגון ההיא דנחל איתן [וכן ספיקא דעיר המוקפת חומה] שיש לנו ספק משום הידיעה שאנחנו יודעים שיש באיזה מקום נחל איתן [או מקום שהיה בו עיר המוקפת חומה], ולכן נקטו הפוסקים ששייך בזה דין קבוע, וזה ברור.

דרכו של הבית מאיר בביאור דברי התוספות

ועיין בבית מאיר [סימן ק"י תחילת הקונטרס דניי קבוע] "ואולם בגוף דברי הפר"ח שמשמע מיני' דדין קבוע דאורייתא נתלה בידוע וניכר במקומו. לבי לא כן ידמה דהא כל עיקר סברת תוס' זו אינו אלא מכח קושייתם דא"כ יבש ביבש בטל ברוב היכי משכחת לה הא הו"ל קבוע. וכבר מבואר התירוצ' פשוט בהר"ן פרק ג"ה שם בלשון זה י"ל דבכל האיסורין ודאי כל שמעורב ואינו ידוע לא מקרי קבוע דאדרבה ברובא בטיל וכיון שהוא מתבטל אי אפשר לדנו כקבוע. אבל התם בעלי חיים נינהו וחשיבי ולא בטילי וכיון דלא בטלו הוי ליה קבוע. וא"כ מה תו קשה. ולתירוצ' זה ממש מורה לשון הרא"ש פרק הנ"ל הלכה ב'. וא"כ ע"כ מה דכתבו התוס' פרק ג"ה נמי לידחוק ע"ד זה אלא שלשונם שמסיימו ועיקר הטעם אינו משום דקבוע אלא משום דבע"ח

הפסוקים

לא בטלי כדבר שדרכו לימנות לא משמע הכי. אבל בל"ז צ"ע דברים הללו דודאי ע"כ עיקר הטעם משום דקבוע דאל"כ מה בכך דב"ח חשוב ולא בטל להיות האיסור נהפך להיתר אכתי אמאי לא יהא שרי ליקח אחד אחד מטעם כל דפריש מרובא ופשיטא שעיקר טעם זה הוא משום קבוע דחשיב כמחצה על מחצה. אלא ע"כ לומר דלשון זה לאו דוקא אלא כלומר דעיקר הטעם אינו משום קבוע לחוד דלולא דב"ח לא בטלי לא הי' מקום לקבוע מדבטל וכדברי הר"ן. אלא משום דלא בטלי. ומכיון דלא בטל מדרבנן וקבוע הוא הוא דחשיב קבוע דרבנן. משא"כ חנויות דנודע וניכר ומצד זה אינו בטל אף מדאורייתא כי לא אפשר להתבטל מה דנודע וניכר ממילא ע"י זה הוא קבוע דאורייתא דהא כל קבוע כמחצה על מחצה הוא ד"ת. וכן הן הן הדברים מסודרים בתה"ב דף ק"כ ע"ש. וא"כ עיקר הנתלה לחלק בין קבוע דאורייתא או דרבנן אינו נתלה אלא במה דלא בטל מדאורייתא או דרבנן כו". הנה במה שכתב הבית מאיר שמשמעות דברי הפרי חדש "דדין קבוע דאורייתא נתלה בידוע וניכר במקומו" אין לזה הכרע כל כך, דהנה עיקר דברי הפרי חדש באו להפקיע מהב"ח שנוקט שאם ידענו שיש חנות שהיא של בשר טריפה יש לה חשיבות קבוע אף שאינה ידועה וניכרת כלל ולא אמרינן שיהיה בטל ברוב, והוא אשר האריך הפרי חדש להוכיח שבדבר שאיננו ניכר לא שייך כלל דין קבוע, אך בזה יש לומר שמודה הפרי חדש שעיקר הטעם שקבוע שאיננו ניכר לא חשיב קבוע הוא משום שהריהו בטל ברוב.

רלט

ובן כתב הפלתי [סימן ק"י סק"י] "דחד בתרי בטיל ולא שייך קבוע דהא נתבטל תיכף ושב האיסור להיתר ואי אתה מוצא רק באיסור ניכר דלא שייך ביה ביטול, וכן כתבו בתוס' חולין וזבחים כו".

ובן כתב היד יהודה [סימן ע סק"א] "וגם זה דבר ברור ואמת דכל מה שכתבו דקבוע אינו אלא באיסור הידוע אינו מחמת דלעיקר דין הקבוע צריכין לזה, דאל"כ אינו כמחצה ואזלינן בתר רובא. דבאמת לעיקר דין הקבוע א"צ לזה, רק מחמת כיון דלא בא כלל הלימוד לאפוקי מביטול ברוב דלא שייך זה בשם, א"כ כשהאיסור אינו ידוע תו בטל ברוב ונעשה היתר ואין לו עוד מה להיות קבוע כלל לכך כתבו דאינו אלא בידוע. אבל אם נמצא דבר אשר אין לו ביטול גם מדאורייתא הגם שאינו ידוע תו כ"ע מודים דהוי קבוע דאורייתא ולית בזה שום מחלוקת כלל וכלל ודבר זה תראה מבואר בכל המקומות הנ"ל בדברי התוס' כו' ועל כן כל דבר שאינו בטל מדרבנן יהא מחמת חשיבותו או מחמת דבר אחר תו ממילא ה"ל קבוע מדרבנן. ולא כמו שחשבו קצת שחמז"ל נתנו לדבר חשוב דין קבוע ואינו כן אלא כיון דגזרו שלא להתבטל א"כ תו ממילא דה"ל קבוע. וזה שמקשה הש"ס בפשיטות בזבחים דף ע"ג גבי ב"ח נמשך ה"ל קבוע. ולא מצינו שיתחדש הש"ס מקודם שלב"ח ויתר דברים החשובים נתנו חז"ל גם דין קבוע. אלא ממילא כן הוא כיון דלא בטל לכך מתמה הש"ס בפשיטות וכן הוא ג"כ בכל דבר שאינו מתבטל בערלה

וכה"כ בפחות ממאתים ובתרומה בפחות ממאה ובמין באינו מינו פחות מס'. וכן אי נימא דלר"י מין במינו גם בדבר יבש לא בטל ממילא גם בלא ניכר ה"ל קבוע דאורייתא וכן מבואר בתוס' במנחות דף כ"ג גבי שחוטה אינו בטילה בנבלה שכתבו וז"ל והיכי דקבוע בר"ה ואינו יודע באיזה מהם נוגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה ע"מ דמי עכ"ל. וזה ע"כ קבוע דאורייתא כמו דאמרינן בכתובות דף ט"ו גבי ט' שרצים וצפרדע א' ביניהם בר"ה וע"ש וכן הוא לשון התוס' בזבחים שם דכל מלה מדאורייתא ברובא בטילה כיון דלא ידע אפי' ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידע וכן תרומה בא' ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון ט' חניות וט' ציבורין וט' צפרדעים וט' נכרים שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם עכ"ל. הרי שכל ענין הידוע אינו אלא שלא להתבטל".

דרכו של השערי יושר בביאור דברי

התוספות

אמנם יעויין בשערי יושר [שער ד פרק י] שכתב בביאור דברי התוספות "הכלל בקבוע הוא דוקא אם האיסור ניכר", וכתב שם השערי יושר "דזה ודאי אי אפשר לומר דכל כמה שאין האיסור מתבטל הוא קבוע אף עפ"י שאינו ניכר", אלא יסוד הדין שבעלי חיים שאינם בטילים הריהם נדונים כקבוע "דכל מיעוט שיש בו סבה המחזקו נגד הרוב שלא יתבטל במיעוטו, מיעוט כזה הוא כמע"מ גם לענין זה שלא נאמר הלך אחר הרוב

דליכא בזה תורת רוב כו' דחשיבות של בע"ח, כמו דגורם שלא יתבטל, כ"כ משהו כקבוע דחז"ל חשבוהו כקבוע וניכר, בין לענין ביטול ובין לענין הלך אחר הרוב כו'".

ויש להעיר בדברי השערי יושר מדברי השו"ע בסימן רצב, י"א אם נתן לו להוליך טבעיות של זהב וכיוצא בו, וערבן עם שלו ונאבד אחד מהן, יכול המוחזק לומר לשאינו מוחזק: דלמא שלך נאבד. ואם שנים הפקידו אצל אחד, ונאבד או נגנב אחד מהן, אזלינן בתר רובא וכל דפריש מרובא קא פריש (ת"ה סימן שי"ד ותשובת מיימוני סימן ס"ח), ואם הוא קבוע, כמחצה על מחצה דמי (שם ותשובת רשב"א סימן תתס"ג). ובפשוטו איירי שהטבעיות של זהב מעורבים זה בזה ואינם ניכרים זה מזה, ומכל מקום יש בזה דין קבוע, ומשום דקיימא לן שממון בממון לא בטיל, וכך שווה לי לגבי דין קבוע אם הממון ניכר וידוע או שאיננו ניכר וידוע. אמנם לפי מה שנוקט השערי יושר שיש תנאי בדין קבוע דלא חשיב קבוע אלא אם הריהו ניכר וידוע לכאורה לא שייך בזה דין קבוע. וכן יעויין בדברי הש"ך שם [ס"ק כט] שכתב "בתשו' מוהרי"ל סי' קצ"ט תשו' מהר"ח אור זרוע במעשה שהביאו אתרוגים בסל אחד ד' שותפים לא' כ' ולאחד ח' ולאחד ג' ולאחד ב' וסמנו בקשרים של כל א' וא' ובא אנס והריק כולם מן הסל והתיר הקשרים ולקח י' מהם והשאר החזיר להם ועתה אבדו הסימנים ואינן נודעין של מי נלקחו כל דפריש מרובה פריש והעכו"ם מן הרוב לקח דהיינו מאותן שהיו לו כ' כו' עכ"ל ומהרא"י שם הקשה על דבריו

דברי הרשב"א והר"ן

ועיין בחידושי הרשב"א [וכאן] "וא"ת וכיון דאסור המעורב בהיתר אמרינן ביה קבוע היכי משכחינן אסור בטל ברוב דהא אסור קבוע הוא וכמחצה על מחצה דמי. י"ל דלא אמרינן הכי אלא באיסור חשוב שאינו בטל כגון שור שהוא חשוב ואינו בטל, וא"נ כמ"ד בעלי חיים לא בטילי, וא"נ בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחים אבל בכל אסור בטל לא אמרינן קבוע דהא בטל הוא".

ובן יעויין בר"ן [דף לג, ב מדפי הרי"ף] "וא"ת ובהיא דהתערובת כיון שאין האיסור ידוע היכי קרינן ליה קבוע א"כ אין לך איסור שיהא בטל לעולם. י"ל דבכל האיסורין ודאי כל שמעורב ואינו ידוע לא מיקרי קבוע דאדרבה ברובא בטל וכיון שהוא מתבטל א"א לדנו כקבוע אבל התם בעלי חיים ניהו וחשיבי ולא בטלי וכיון דלא בטלי הוה ליה קבוע". ומשמעות דברי הרשב"א והר"ן להדיא שיסוד הדין של קבוע שאינו ניכר הוא משום שאם איננו ניכר הריהו בטל ברוב.

דברי התוספות מנחות שאיסור שאינו ידוע שאינו בטל נדון כקבוע דאורייתא

יעויין בתוספות מנחות [דף כג, א ד"ה "שחוטא"] "שחוטא אינה בטילה בנבילה, והיכא דקבעי ברשות הרבים ואינו יודע באיזו מהן נגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי היכא דאפשר למיהוי כוותיה". ויתפרש מדברי התוספות להדיא שכל

ומהרי"ל מיישב דבריו אך מה שהקש' שם מהרי"ל אמאי לא נימא דהוי קבוע נ"ל לתרץ דמיירי שלקח העכו"ם העשרה שלא בפנינו ועיין ב"ד סימן ק"י ודוק". ומבואר בדברי הפוסקים שנוקטים ששייך בזה דין קבוע אף שהם מעורבים ואינם ניכרים זה מזה. ואפשר שיש לומר לפי דברי השערי יושר שאיננו אלא דין קבוע דרבנן, ומשום שהריהם דברים חשובים, וצ"ע.

ועיין עוד בסמ"ג [לחיון סימן קמ-קמא] "ויש עוד קבוע מדברי סופרים, איסור והיתר המעורבים יחד כו' שמן התורה בטלה ברוב כו' בעלי חיים חשובין ואינן בטילים וקורהו לשם קבוע וכן כל דבר שיש לו מתירין כו' וכן יין נסך (ע"ז עד, א) וחתיכה הראויה להתכבד (חולין ק, א) ובריה שלימה (שם) ודבר שבמניין בעודו שלם (ערלה פ"ג מ"ז, ח) כל אלה אינן בטלין וחשובין קבוע מדרבנן". ומבואר בדברי הסמ"ג שאף דבר שאינו בטל משום דין דבר שיש לו מתירין גם כן יש לו דין קבוע, ויתפרש להדיא שהלכה זו של קבוע בדברים חשובים איננו הלכה מחודשת של קבוע משום חשיבותו של הדבר, אלא כל דבר שאינו בטל ממילא יש בו דין קבוע.

ועיין בפרי מגדים [סימן ק"י שפתי דעת ס"ק יז] "החלק הג'. הוא בקבוע דרבנן שכל דבר חשוב או מנין וחר"ל חוץ דשיל"מ נתנו חז"ל עליה דין קבוע וזה מוזכר בריש התערובת כו'". ודבריו לכאורה בהעלם דברי הסמ"ג שמפורש בדבריו שאף בדבר שיש לו מתירין נתנו דין קבוע.

שהאיסור איננו בטל ברוב הריהו נדון כקבוע ואף שאיננו ניכר.

ועיין בשטמ"ק שם [ל"א ט] "וא"ת נהי דלא בטלה מ"מ זיל בתר רובא דהכי אמרינן בפרק קמא דכתובות תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם דאי לא משום קבוע כמחצה על מחצה הוי אזלינן בתר רובא והנוגע בהם טמא ודאי והכא לא שייך קבוע כיון שאין הקבוע ניכר. וי"ל דהתם היינו טעמא משום דמין בשאינו מינו בטל ומיעוטא כמאן דליתיה דמי אבל במין במינו דלא בטלי הוי כמחצה על מחצה. תו"ח. ודברי השטמ"ק בתירוצו סתומים וחתומים. ונדאים הדברים שכוונת השטמ"ק לדחות מה שכתב להניח בשאלתו כדבר פשוט דלא שייך קבוע כיון שאין הקבוע ניכר, והוא אשר כתב השטמ"ק שעיקר מה שתלוי הדין קבוע בכך שהקבוע ניכר הוא במין בשאינו מינו שאם איננו ניכר האיסור בטל ברוב, וממילא לא שייך דין קבוע, אך במין במינו שהאיסור איננו בטל ברוב הרי ששייך דין קבוע כמחצה על מחצה גם במקום שהאיסור איננו ניכר, וכפי המבואר בדברי התוספות.

ועיין בספר שושנת העמקים [כלל יד] "ואגב אזכיר מ"ש התוס' מנחות כ"ג א' ד"ה שחוטה וכו' ונ"מ בקביעי ברה"ר וא"י באיזו נגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה דמי (ומ"ש שם היכי דאפשר למהוי כוותיה הוא דיבור אחר וקאי על רבי חנינא) ולכאורה קשה דנאמר דקשיא להו דבטומאה אזלינן בתר רובא, מ"מ מה תירצו דקביעי, כיון דאין הטומאה ניכר תו לא הוה קבוע, ומ"ש הר"מ ז"ל פ"ח משא"ה

ה"ב ט' שרצים וכו' בניכר מיירי, וחתירה הראויה להתכבד שייך באכילה והנאה, לא בטומאה, כמ"ש לקמן אי"ה, וי"ל דתוס' סברי דהא דבעינן ניכר הקבועה דאי לא ניכר בטל הוא ברוב, משא"כ במנחות הסוגיא לר"י דמין במינו לא בטל, א"כ לר"י הוה קבוע אף בלא ניכר הקבוע כלל וצ"ע.

ובן יעויין בבית מאיר שכתב לסייע לדבריו דלא בעינן לדעת התוספות בדין קבוע שיהיה ניכר "ותדע שכן הוא כונת התוס' נמי שהרי במס' מנחות דף כ"ג ד"ה שחוטה כתבו והיכא דקבעי ברה"ר ואינו ידוע באיזה מהן נגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה על מחצה הרי דע"כ דין קבוע דאורייתא דנהי אף לקולא מפני שאינו בטל מדאורייתא הואיל והוא מב"מ אף שאינו נודע וניכר. דאין לומר דאירי בנודע וניכר אלא הנוגע לא ידע באיזה נגע דא"כ אפילו מבשא"מ נמי לא אפשר להתבטל כל שנודע וניכר."

ובן יעויין בחידושי חתם סופר גיטין ודף סד, א' "תו כ' תוס' דבטל ברוב וקבוע לא הוה כיון שאין האיסור ניכר במקומו, האמת שכן איכא בכמה דוכתי בתוס' ופוסקים בפשיטות דלא שייך קבוע דאורי' במעורב ואינו ניכר במקומו. אמנם במנחות נ"ג ע"א תוס' ד"ה שחוטה, כ' בפשיטות דשייך קבוע דאורי' להקל אפי' במעורב ואינו ניכר וראיתי מ"ש הגאון בטה"ק בזבחים ע"ג ע"א ותוכן דבריו דחידושו של קבוע שלא נאמר שהפוגע בא' מהם פגע בהרוב אלא כל קבוע כמחצה על מחצה

[אוצר החכמה]

ובזה אין חילוק בין ניכר לשאינו ניכר אך כל זה באינו ניכר שאינו בטל מדאורי' כגון מין במינו לר' יהודה כהאי דנבלה בטלה בשחוטה ה"ל קבוע דאורי' או אינו בטל מדרבנן כגון דבר חשוב כיון שאינו בטל מדרבנן מיהת שוב יש לו דין קבוע מטעם שאין לו ביטול מדרבנן, אבל דבר שנתבטל וחוזר האיסור ונעשה היתר מה יועיל לזה שהוא קבוע והלא הפוגע באחד מהם לעולם פוגע בהיתר שהרי נתהפך הכל ונעשה היתר או אם רוב איסור נעשה איסור א"כ ממילא לא שייך קבוע ודפח"ח וק"ל".

דברי התוספות בנויר שהתירו אפילו מדרבנן קבוע שאינו יודע

יעויין בתוספות נזיר דף יב, א וד"ה "אסור בכל הגסים שנעולס" [וא"ת וכ"ע יאסרו לישא נשים דשמא זאת היא שנתקדשה ע"י שליח כו' וי"ל דמדאורייתא אפילו הוא שרי לישא דאזלינן בתר רובא כו' ואינו אלא קנסא בעלמא שעשה שליח סתם ולא פירש לו קדש לפלונית ולדידיה קנסו ולאחריני לא קנסו [וא"ת] וליהוי איסורא דאורייתא דהויא ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וי"ל דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי אלא כשהאיסור ניכר לעצמו וההיתר ניכר לעצמו אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע".

ועייין ביד יהודה [סימן ס סקי"א] שהעיר בדברי התוספות "דמי גרע עכ"פ אדם משאר בעלי חיים דמדרבנן הוה

ליה קבוע הגם שאינו ניכר, ול"ל לומר שם דאינו אלא מטעם קנסא והוצרכו לדחוק גבי קן סתומה שם, דהא בלא"ה ב"ח השיבא ולא בטילה וה"ל קבוע כו' ואולי ס"ל דע"ז לא הוי גזרו רבנן לאוסרו בכל הנשים שיש להם קרובות וכן קטנה שאין לה אב כעת לא יהא לה תקנה וכן שלא יהא תקנה להביא לשום אדם קנים. וגם דבר דלא שכיח הוא, וכה"ג אמרינן בגיטין דף כ"ד דבלא שכיח לא גזרו רבנן בזה שלא יתבטל ואביאוי א"ה בסמוך זולת מחמת דראוי לקנוס לדידי' משום שעשה שלא כהוגן וע"ש". ויש להוסיף בזה, דלכאורה ייפלא מה המקום לכך שקנסו חכמים לעשות את האשה כקבועה במקום שלא שייך כל עיקר דין קבוע. אולם לפי מה שנתבאר שמעיקר הדין היה ראוי לדון בזה דין קבוע ומשום שהאשה היא בע"ח שאינה בטילה ברוב, אלא שלא רצו רבנן להחמיר כל כך, הרי שבזה הוא שעומד הסברא שכיון שראוי לקנסו לכן החמירו בו רבנן.

ובן יעויין בתוספות גיטין דף סד, א וד"ה "אסור בכל" [ונראה דקנסא בעלמא הוא דקנסינן ליה שצוה לקדש סתם ולא חשש על עצמו שלא יבא לידי תקלה אבל מן הדין מותר בכל הנשים דאין זה חזקה גמורה דאינה בידו להתקדש שמא לא תתרצה ועוד דאזלינן בתר רובא כו' והא דמשני אמינא לך אנא אשה דלא ניידיא לאו משום דתיחשב כקבועה שלא תתבטל ברוב דכדבר המתערב ואינו ניכר לא אמרינן דליהוי קבוע ידידיה כמחצה על מחצה אלא כלומר מחמת קביעותא קנסינן טפי מבגוזל".

משאר ב"ח דאמרינן בזבחים דף ע"ג
דבנתערב הו"ל קבוע".

ועיין בר"ן שם ודף ל, א מדפי הרי"ף
שהסיק כדברי התוספות "לפיכך
נראה כדברי התוס' דקנסא בעלמא הוא
שאין אומרים חזקת שליח עושה
שליחותו אלא במה שבידו וכאן אין
בידו כו'".

דברי הטור שיש להחשיב אף חתיכה שאינה ראויה להתכבד כקבוע

יעיין בטור [סימן קי] "וכתב הרשב"א
כו' מי שלקח בשר מן המקולין
אפילו חתיכה הראויה להתכבד ואח"כ
נמצאת טריפה במקולין ולא נודעו
חתיכות הטריפות בין שאר החתיכות כו'
אסור ליקח משם מכאן ואילך בד"א
בחתיכה הראויה להתכבד שאין לה
ביטול אבל שאר החתיכות מותרות
וראוי להחמיר לאסור כל החתיכות
שנשארו במקולין שאין הכל בקיין
בדברים אלו ואם אתה מתיר בשאין
חשובות קרוב הדבר לטעות וליקח אף
מן החשובות וכן אנו נוהגין ע"כ. ואיני
מבין מה שכתב להתיר בחתיכות שאין
ראוין להתכבד אלא שהחמיר לאוסרן
שנראה שאסורין מן הדין ולא מטעם
חומרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי
ואסור בכל דבר וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל
דכל מה שלקחו קודם הספק הכל מותר
ולאחר שנודע הספק הכל אסור כו'".

ועיין בבית יוסף [סס] "ומ"ש רבינו ואיני
מבין דבריו מה שכתב להתיר
בחתיכות שאין ראויות להתכבד וכו'.
תמהני עליו היכי חשיב להרשב"א
לקטיל קני באגמא שלא ידע דין קבוע

דעת הרמב"ן שיש בזה איסור מדינא

אולם יעויין בחידושי הרמב"ן גיטין
שם "הקשו בתוספות וכל הנשים
שבעולם יאסרו לינשא שמא השליח הזה
קדשן לזה כו' והם ז"ל מעלים השמועה
שהיא קנס משום שעשה שלא כהוגן
ולדידיה קנסו ולא לאחרים כו' ואין
דבריהם בכאן מתחזקין כלל כו' מה
איסור בזה וכי היה לו לחוש שימות
השליח ועוד אי משום קנס כו' ועוד
דבמסכת נזיר כו' אלא כך ראוי לומר
דכל הנשים מותרות לינשא ואפי' קטנות
שמת אביהן לפי שבחזקת פנויות הן כו'
אבל הוא אסור בנשים שיש להם קרובות
לפי שאין חזקה של קרובות שאינן באות
לירון בפנינו מועלת לו כו'". ואשר
יתבאר בדברי הרמב"ן שיש לדון בזה דין
קבוע אף שהאיסור אינו ידוע.

ועיין ביד יהודה [סס] "הרמב"ן בגיטין
שם והביאו גם הרשב"א שם
והר"ן כו' דמדינא אסור בכל הנשים
פליג ע"ז. והנה י"ל דס"ל דבאדם לא
שייך ביטול כמ"ש הכו"פ בסי' ק"י. או
י"ל כמ"ש הפר"מ שם כיון שיש מי
שמכיר ויודע לא שייך ביטול. אך בלא
כל זה, הא לא מוזכר כלל בדבריו
דמדאורייתא אסור, והגם שס"ל דמדינא
אסור ולא כמ"ש התוס' שם דאינו אלא
מטעם קנסא, מ"מ י"ל דהאי דינא אינו
אלא מדרבנן. וכ"כ הפ"מ שם בס"ד ס"ק
י"ד דלא ביאר אי מן התורה או מדרבנן.
ועיין בעצי אלמוגים בדיני שניות אות
ח"י דהוכיח דאינו אלא מדרבנן. א"כ
פשוט דאדם הגם שאינו ניכר לא עדיף

הקבוע וכמחצה על מחצה דמי ולא נתבטל ברוב ובדין הוא אסור כו".

ועיין עוד בב"ח [סימן ק"י סק"ו] אבל לפעד"נ כו' באיסור שאינו ניכר

אבל הוא קבוע בחנות אחת כגון שמצאו ריאה טרפה ולא נודע מאיזה חנות היא ואין בכל חנות וחנות אלא בהמה אחת

דהשתא האיסור הוא קבוע בחנות אחת אלא שאין האיסור ניכר וידוע כו' שאינו נודע באיזה חנות קבוע הוא האיסור כו'

שאין האיסור מעורב בתוך ההיתר כו' וע"ז בלחוד השיג רבינו ואמר כיון דאין האיסור מעורב תוך ההיתר ה"ל כמו

ט' חנויות ואעפ"י שאינו נודע האיסור במקומו ודעת רבינו היא כיון דדין קבוע מוארב לו (דברים יט, יא) נפקא פרט

לזורק אבן לגו וכדאיתא בפרק הנשרפים (סנהדרין עט א) והתם כיון שנודע שיש שם ישראל אע"ג דאינו נודע הישראל

כלל הוה ליה קבוע הכא נמי דכוותה כו". ויסוד דברי הב"ח שכיון שידענו שנתחלק הדבר שבחנות אחת יש בשר בהמה

טריפה ובחנויות האחרות יש בשר בהמות שהם כשרות, הרי שהספק עומד על החנויות, וכל שהספק עומד על החנויות

הספק מוגדר כספק על דבר קבוע וניכר, שכל חנות היא ניכרת וקבועה במקומה, ונוקט הב"ח שיסוד הדין של קבוע איננו

תלוי במה שהאיסור והיתר קבועים וניכרים, אלא כל שהספק עומד על דבר קבוע וניכר לא שייך בזה דין רוב. ובפשוטו

שורש דברי הב"ח לפי מה שנוקט שהלכה זו שלא הולכים אחרי רוב במקום שהאיסור קבוע הוא משום החשיבות שיש באיסור

קבוע, והוא אשר נוקט שבמקום קבוע גם כן לא שייך דין ביטול ברוב.

כמחצה על מחצה שהתלמוד מלא ממנו ולא עוד אלא שבתחלת דבריו ידעו וכשבא לגמור דבריו שכחו ונעלם ממנו לפי מה שעלה על דעת רבינו וזה דבר שא"א לאומרו על שום מעיין כל שכן על מעיין המתגבר עמוד העולם אשר באורו נראה אור ומבואר הוא שדבריו נכונים וברורים דכשנתערבו חתיכות הטריפה עם חתיכות הכשרה במקולין עצמם דינם כמו שנתערבו בבית וכאן וכאן בטלים הם ברוב אם אינם ראויות להתכבד כמ"ש בסימן ק"ט ואין זה ענין לקבוע כמחצה על מחצה כלל דהתם כשלקח מאחת מהחנויות ולא נודע אם לקח מהמוכרת כשירה או מהמוכרת טריפה דאמרינן דלמא מהמוכרת טריפה לקח ואף ע"ג דרובן מוכרות כשרה מאחר שהאיסור קבוע וניכר במקומו אינו בטל אבל הכא שידוע שלא לקח מחנות המוכרת טריפה הניכרת אלא שבמקולין נתערבו בו חתיכות הטריפה עם חתיכות הכשרה והם חתיכות שאינם ראויות להתכבד וידוע שהכשרות מרובות פשוט הוא שהם מתבטלות ברוב חתיכות הכשרות כדין כל יבש ביבש ומותר לכתחילה ליקח ממקולין שמוכרין חתיכות אלו שאין כאן דבר איסור כלל".

דברי הב"ח והפרישה בדין תערובת חנויות

ועיין בפרישה [ס"ס סקט"ו] בדעת הטור "שאע"פ שהחתיכה קטנה ואינה ראויה להתכבד מכל מקום הואיל והמקולין דבר קבוע הוי דומה לדבר שבמניין ואינה בטלה והרי היא דבר

ועיין בפרשני-מגדים [סס שפתי דעת ס"ק י"ד] "החלק הב' הוא ב' חנויות בכל א' מהן שור א' ונמצא אחד מן הראשים טריפה דנתערבו גוף החנויות יש מחלוקת. הנה דעת הר"ש מקינון ז"ל בס' הכריתות סי' קצ"ט ור' דכה"ג לא מיקרי קבוע ובהכי ניחא למה לא יאסור כל העולם מלזרוע ולחרוש שמא נחל איתן הוא הביאו המ"י כלל מ"ג אות ל"ח ומ"ו והפר"ח אות י"ג וכ"ב ומשמע דאפילו קבוע [דרבנן] לא הוה אם אין חזר"ל (ומ"ש הר"ש ז"ל אי נסבינן זרע ולא ידעין אי מינה היינו לקח מקביעות) ומדברי הפרישה אות (ט"ז) [ט"ו] נראה דתערובת המקולין מדרבנן הוה קבוע ואף חזאר"ל הוה כמו ר"ל ולא מן התורה וא"ש קושיא דנחל איתן דאוקמי' אדין תורה כיון דלא אפשר אמנם דעת הב"ח בסוף ס"ו משמע בהדיא קביעות חנויות הוה קבוע מן התורה אף שאין נודע באיזה חנויות שהרי כתב מוארב נפקא אף שאין ניכר כלל הישראל יע"ש הרי דשלש מחלוקת בדבר והפרי תואר אות ו' צידד אי הוה מ"ה יע"ש וכן דעת הש"ך אות י"ד ואות י"ז דמן התורה הוה קבוע וכמו שאבאר."

קבוע שידוע לאדם אחד בעיר

תוד"ה "ובנמצא הלך אחר הרוב". ומיהו איכא למימר דהתם משום דמקולין הוו להו קבוע כו'. ודברי התוספות צריכים תלמוד, שהרי כבר כתבו התוספות שבדבר שאינו ידוע שאינו דבר חשוב לא שייך דין קבוע, וא"כ מה שייך לדון

דין קבוע משום שהכריזו, והרי האיסור אינו ידוע.

ועיין בבית מאיר [סימן ק"י תחילת הקונטרס בדין קבוע] "דזה י"ל דש"ה שהאיסור של מקולין זה אף שלא ניכר להלוקחים מ"מ להמוכר נודע וניכר, וכבר מבואר בהפר"ח ס"ק י"ג הנ"ל [דכמע"מ דמי] דאע"פ שהלוקח לא ידע סוף סוף האיסור כבר היי קבוע וניכר במקומו. ואין חילוק מסתמא בין ניכר להרבה אנשים לבין ניכר לא'. אך על זה מקשה בס' שפתי דעת אות י"ד כתב בלשון זה על דברי תוס' נזיר ואני תמה על עצמי הא מבואר הוא דכל שיש אחד שידוע מהקביעות וכו' קביעות גמור הוא א"כ בהאומר לשלוחו כו' לא מבעי' היכא דהשליח חי והלך לו הוי קבוע דאורייתא כיון דלשליח ידוע וניכר הוא, ואפילו מת השליח מ"מ האשה שנתקדשה יודעת והוי קבוע הניכר וצ"ע. ואני החזקתי הקושי' דהא אף להעדים שנתקדשה בפניהם האיסור ידוע דבלא עדים בל"ז לא הוי קדושין. ובע"כ לידחוק דדוקא בשהידוע מן האיסור הוא בעולם שפיר גורמת ידיעתו להקרא קבוע אף שהידיעה נעדר מן הלוקח משא"כ דומי' דשליח ועדים שכולם נעדרים מעין כל חי לא חשיבא ידיעתם למאומה."

באו"ד. ועוד דאסרינן במקום שאין מכריזין לקנות מן העובד כוכבים במקולין כו' ולא אזלינן בתר רוב בהמות דכשרות אע"ג דלקמן שרי כבדי וכולייתא דשדו עורבי במעלי יומא דכפורי משום דהיתרא שכיח טפי ולא

חיישינן דלמא של טרפות הן כדפירש בקונטרס התם לקמן משום דרוב בהמות אינן טרפות כו'. עיין מהרש"א וכלאן "אף שכבר כתבו דלא אזלינן בתר רוב כשרים במקום שאין מכריזין משום דמקולין הוי להו קבוע הקשו הכא דע"כ קבוע כה"ג דלא אתחזק איסורא לא מקרי קבוע כההיא דשרי כבדא וכוליתא כו' דכיון דלא אתחזק איסורא אזלינן בתר רוב בהמות הכשרים ודו"ק". ויסוד דברי המהרש"א כפי המבואר ברשב"א שלא שייך גדר של קבוע אלא במקום שהאיסור ודאי.

דרכו של הרשב"א שהאיסור שנאמר במקום שאין מכריזין היינו משום תקנת הטבחים

יעויין בחידושי הרשב"א דף צג, ב "מדינא הוא [דמקום] דטבחין ומקולין של ישראל הם כל בשר הנמצא ביד גוי מותר ליקח ממנו והולך ואוכל, ואינו חושש לא משום טריפות דישראל ולא משום נבילות שמנבלים גויי העיר איש בביתו לפעמים, משום דמיעוט טריפות דישראל ומיעוט נבילות שמנבלין הם לגבי שחוטות וכשירות מיעוטא דלא שכיח הוא לא חיישינן

ליה כלל, וכיון דמדינא מותר ליקח מהן היה אסור למכור להן לעולם נבלות וטריפות שמא יחזור וימכרנו לישראל וכדתנן בגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לנכרי, וכעובדא דארבא דטבעא בחישתא (פסחים מ' ב') דאסרינן לזבוני לגוים, וכן (ביתא) [כריא] דחיטי דנפל עליה חביתא דחמרא דבפ' השוכר בע"ז (ס"ה ב') דאסרינן לזבוני לגוים בעיניה, וכולהו משום שמא יחזור וימכרנו לישראל, וכן נמי בגד שצבעו בקליפי הערלה שאסור למכרו לנכרים, וכן הדין לכל הדברים האסורים שכיוצא בהן ניקחין מן הנכרי, ולפי שהדבר הפסד ממון שלא למכור להם נבילות וטריפות הנהיגו במקצת המקומות להכריז ביום שנפל טריפה או נבילה במקולין נפל בשרא לבני חילא וכל אותו היום אסור ליקח בשר מן הנכרי דחוששין שממנה היה, וכל יום שלא הכריזו מותר, ועל סמך המנהג התירו למכור להם נבילות וטריפות, ומקצת מקומות הנהיגו שלא להכריז לעולם בין ביומא דאיכא טרפתא בין ביומא דליכא ושלא ליקח מהן כלל ומוכרין להן ולא לוקחין מהן".

פרישה לפנינו ממקום קביעות

היינו סיפא והשתא כי שקל נמי עכבר מן הצבורים לישתרי כי הכא דשרינן נמצא ביד עובד כוכבים דמה לי נמצא בפי עכבר ומה לי נמצא ביד עובד כוכבים דאזלינן בתר הרוב כו'. ויש לעמוד על דברי התוספות שלא הוקשה להם אלא לפי המבואר בסוגיין שאף אם נמצא ביד נכרי

פרישה לפנינו ממקום קביעות

תוד"ה "הכא נמי כשנמצא ביד עובד כוכבים". וא"ת דאמר בפ"ק דפסחים (דף ט: ושם ד"ה היינו) תשעה צבורים של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל כו' היינו תשעה חנויות דספקו אסור פירש ואתא עכבר ושקל

אמרין כל דפריש מרובא פריש, אולם עצם המשנה שבשר הנמצא מותר לא הוקשה להם, וכן לא הוקשה להם מה שהתירו שם בפירש חתיכה מהצבורים ובא עכבר ונטלו, והיינו דאיתי להו שפיר שיש לחלק בין ספק שנולד במקום הקביעות לספק שנולד במקום הפרישה, אלא שסברו התוספות בשאלתם שכל שידוע בבירור שעכבר זה או עכו"ם זה נטלו ממקום הקביעות הריהו שווה למקום שראה בעיניו שנטלו ממקום הקביעות, שכן וכך יש לדון את הספק כספק כלפי מקום הקביעות, ואין להתיר אלא במקום שתחילה פרש החתיכה ממקום הקביעות, ושוב נטלו העכו"ם או העכבר ממקום הפרישה, שבכה"ג הספק איננו שייך כל עיקר למקום הקביעות.

ועיין בחדושי הר"ן פסחים [דף ט, ב] "בנמצא בשוק אע"פ שבירוע שמאלו פירש [היינו] נולד הספק עכשיו דמסתמא בשעת פרישתו ידוע היה מהיכן היה פירש וכיון שכן אזלינן ביה בתר רובא".

באו"ד. ובפ' התערובת (זבחים דף עג:): דפריך ונכבשינהו וניניידו ונימא כל דפריש מרובא פריש כו' יש לומר דהתם פריך שנעשה בענין זה שלא נראה בשעה שיפרוש כו'. ויש לעמוד על החומר שיש בכך שראה את הפרישה במקום הקביעות, שהריהו מוגדר לעולם כספק שנולד לו במקום הקביעות שלא שייך בו דין רוב, ולכאז' אף אם לא ראה את הפרישה עצמה, מכל מקום הרי כבר ראה את התערובת, ונמצא שכבר נולד לו ספק במקום הקביעות. וצריך לומר בעזה"ת שיש חילוק יסודי בין חתיכה שנמצאת בתוך התערובת לחתיכה שפרשה מהתערובת,

דהנה חתיכה שהיא בתוך התערובת אף שבלי דין קבוע היה שייך לדון בו דין רוב להתירו, מכל מקום כבר כתב הרא"ש בפרק אותו ואת בנו סימן ה' שאם פרשו הרבה חתיכות מהתערובת עד שלא נשאר בו אלא שנים, הרי שב' חתיכות אלו אסורות, ומשום שיש לנו לומר שאיסורא ברובא איתיה, והיינו שדין החתיכה שנמצאת בתוך התערובת הריהו תלוי ועומד בכל התערובת, ואשר על כן כל שנשתנה התערובת יש לנו לומר שישתנה דין החתיכה שהיא בתוך התערובת, ומאידך לזה חתיכה שפרשה מהתערובת הרי שדינה כבר איננו תלוי בתערובת אלא נקבע עליה מחמת הפרישה דין עצמי, וכפי המבואר בגמרא זבחים דף עג, ב' שמותר לו לאכול את כל החתיכות שפרשו כאחד, ואף שנצטרפו יחד להיות רוב התערובת, ואיננו חוזרים לדון דאיסורא ברובא איתיה. ובזה יש לבאר על נכון יסוד הדין שאיננו נדון כמי שנולד הספק במקום הקביעות משום מה שראה את החתיכה בתערובת, וכל מה שהוא נדון כמי שנולד הספק במקום הקביעות היינו משום שראה את החתיכה שפרשה מהתערובת, דלפי מה שנתבאר אין שייכות כלל בין הנדון שיש על החתיכה כחתיכה בתוך התערובת לנדון שיש על החתיכה בתורת חתיכה שפרשה מהתערובת, וממילא אף שכבר נסתפק בדין החתיכה בתורת חתיכה בתוך התערובת, עדיין יש לנו לדון את הספק שנולד לו לאחר שפרשה החתיכה מהתערובת והריהו עומד בפני עצמו כנדון מחודש שנולד שלא במקום הקביעות, ואשר לא שייך בו בו דין קבוע.

**חילוק התוספות פסחים בין קבוע
דרבנן לקבוע דאורייתא**

ועיין בתוספות פסחים דף ט, ב [ד"ה "היינו ט' חנויות"] "והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשינהו וניידינהו ונימא כל דפריש מרובא פריש אע"פ שכבר נולד הספק במקום קביעות שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו כו'". ואשר יתבאר מדברי התוספות שאף שאנו אוסרים גם במקום שרק ראה את הפרישה ממקום הקביעות, מכל מקום איננו שווה בדינו למקום שלקח בעצמו ממקום הקביעות, ובוהו הוא שיש לחלק לגבי קבוע דרבנן שלא אסרו חכמים אלא במקום שלקח בעצמו ממקום הקביעות.

שיטת הר"ן שאין איסור תורה ברואהו פורש מן הקבוע

ועיין בר"ן [דף לג, ב מדפי הרי"ף] "ול"נ שכל שלא בא לידו ממקום קביעותו אע"פ שראה אותו פורש מן הקבוע מדינא שרי דמדאורייתא לא מיקרי קבוע אלא במקום קביעותו אלא שחכמים גזרו בשראוהו פורש מן הקבוע גזרה שמא יקח מן הקבוע והיינו סוגיין דפרק התערובת דכיון דכביש להו כי היכי דנינדאין הרי הוא רואה אותן פורשין מן הקבוע והיינו טעמא דתשעה צבורין ואתא עכבר ושקל דאע"ג דמדינא לא מיקרי קבוע כיון שלא נכנס בבית אלא לאחר שפירש מ"מ דנו אותו כקבוע כיון שראהו פורש מן הקבוע וכי אזלינן הכא בתר רובא ולא

גזרו עליו כלום לפי שלא ראהו פורש מן הקבוע כו'". ואשר יש לבאר סברת הר"ן לחלק בזה בין פירש מעצמו ממקום הקביעות למקום שלקחו בעצמו ממקום הקביעות, שכל שפרש מעצמו ממקום הקביעות הרי שנתבטל בו מעצמו הקביעות, וכבר אין סיבה לדון את הספק בו כלפי הקביעות, ומשא"כ במקום שהוא לקחו בעצמו ממקום הקביעות, הרי שהספק עומד ממילא על מקום הקביעות, איזה דבר לקח ממקום הקביעות.

ועיין בתשובת רעק"א [תניינא סימן קח] "תמוה לי מאד על הר"ן פג"ה דגם פירש בפנינו מקרי פירש מה"ת אלא דחכמים גזרו בזה שמא יקח מן הקבוע, ולא מקרי קבוע דאורייתא רק בלקח בידים ממקום הקביעות, מה יענה להתוספתא הובא בהר"ש פ"ה מ"ב דטהרות פירש וכו' ובנמצא וכו', וביאר הר"ש שם ההפרש שבין פירש לנמצא, דפירש היינו בפנינו, ולהר"ן הנ"ל הא גם בפירש לפנינו הוי מדאורייתא פירש וטמא מדינא, והוא צע"ג לכאורה כו'". ואפשר דיש לפרש לדעת הר"ן שהכוונה פירש היינו שפירש על ידי ישראל, וכיון שפירש על ידי ישראל בודאי שהריהו נדון לכל אדם כלקחה ממקום הקביעות.

חילוק הרשב"א אם כולם נתפזרו או שרק אחד פירש

יעויין בתורת הבית להרשב"א [בית ד שער ב דף כט, ב] "אבל בשפירש שלא בפנינו, או שנתפזרו כולן ואפילו בפנינו כבר נתבטל הקביעות ומותר". וביאר בזה הרשב"א שכל שנתפזרו כולן בפנינו איננו נדון כפרישה מן הקבוע לפנינו, ולא שייך בזה דין קבוע. ועיין בבית יוסף